

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaogă timbrul postal

SUMAR:

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiuni-uite*: Ministerul public cu Obștea Oteteleşanu ș. a.

Curtea de apel din București, secț. I: Samuel A. Iosef cu Mișu Costiner.

Tribunalul județului Roman: Marghioala Ilie Ungureanu cu Gh. D. Brănișteanu.

PĂRERI ȘI DISCUȚIUNI.— *Peripețiile unui proces*, de N. Grue.

S'au ascultat: d-l avocat Ștefănescu-Priboi, pentru recurent, în desvoltarea motivelor de casare; d-nii avocați M. Antonescu și Em. Antonescu, pentru intimată, în combateri; d-l procuror general, în concluziuni, pentru admiterea recursului.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Rea interpretare a dispozițiilor cuprinse în testamentul defunctei Elena Oteteleşanu și greșita aplicare a art. 25 al legii din 19 Aprilie 1909. Legiuitorul din 1909, într'un interes economic social, dispune, prin art. 1, că Statul, școalele, așezămintele de binefacere, sau să cultive în regie, sau să dea în arendă pământurile la obștiile sătești, cu sancțiunea prevăzută de art. 23 din lege, adică a anulării contractului făcut contra dispozițiilor legii. S'a făcut o singură excepție la această regulă, prin art. 25 din legea din 1909, care zice că această lege este inaplicabilă, atunci când dispozițiile ei ar atinge clauzele cuprinse în actele de fundațiune făcute de fundatoare sau în titlurile ei. Or, din testamentul defunctei Elena Oteteleşanu, rezultă că, cecece a determinat-o să facă această instituție, este crearea unui azil care să-i poarte numele și ca acest azil să se administreze de anumite persoane — dându-se moșia — zice mai departe testamentul — cu arendă, prin licitație publică, sau prin bună învoială, și numai astfel se explică sancțiunea ce o pune defuncta când dispozițiile acestui testament se vor atinge, sub orice privință, fie din partea Statului, oricărei administrațiuni publice, sau testamentul s'ar anulă de una din rudele mele, sub orice cuvânt, averea se dă ca legat d-nei Câmpineanu, cu indeplinirea sarcinilor prevăzute în testament, clauze cari sunt relative numai la dorința defunctei de a creia această instituțiune de binefacere și la persoanele ce trebuie să conducă instituția, iar nu și la alte clauze cari nu le-a putut prevedea testatoarea, lăsând ca averea să se administreze, cum va crede mai avantajos cele patru persoane instituite în administrarea ei.

«Că dar, Curtea de apel din Galați, secția I, face o rea interpretare a clauzelor testamentului defunctei Elena Oteteleşanu, când constată, prin deciziunea dată, că orice clauză — în specie aceea a modului de administrare a moșiei prin arendare către Obște — ar atrage caducitatea testamentului

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNI-UNITE

Audiența dela 11 Iunie 1915

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Ministerul public cu Obștea Oteteleşanu ș. a.

ASOCIAȚIUNI ȚĂRĂNEȘTI.— AȘEZĂMINTE DE BINEFACERE.— MOȘII.— ARENDARE.— ACTE DE FUNDAȚIUNE.— ART. 1 ȘI 25
LEGEA DIN 19 APRILIE 1909.

Dispozițiunea conținută în art. 25 al legii din 19 Aprilie 1909, după care așezămintele de binefacere și de cultură națională sunt excluse dela obligațiunea de a arendă moșiile lor asociațiuni țărănești, când această obligație ar fi contrarie actelor de fundațiune sau titlurilor de dobândire a moșiilor, se aplică și atunci când în actele de fundație ale acestor așezăminte se află prevăzut un anumit fel de administrațiune, în care caz ele scapă cu desăvârșire de sub obligațiunea menționatei legi.

No. 9.— Respins, ca neintemeiat, recursul făcut de procurorul general al Curții de apel din Galați, contra deciziei acelei Curți, secția I, No. 18 din 1915, în proces cu Obștea Oteteleşanu ș. a.

și deci ar face ca dispozițiile legii din 19 Aprilie 1909 să fie inaplicabile. Că, excepțiunea prevăzută de art. 25 al legii din 1909, trebuie strict interpretată și aplicată numai atunci când această lege, prin dispozițiile ei, ar atinge clauzele cari au de scop anularea testamentului; or, prin nimic, cele două clauze determinante — crearea Azilului și desemnarea celor patru persoane ce trebuie să conducă administrația — nu sunt atinse prin legea din 1909, care are de obiect numai a determina, într'un interes general și de ordine publică, limitele în cari se poate exercita dreptul de proprietate».

Având în vedere deciziunea supusă recursului, din care rezultă că, Elena Oteteleşanu, prin testament olagraf, cu data de 15 Februarie 1888, a dispus ca averea sa, compusă din mai multe moșii, între care și moșia Sintești-Crețești, din județul Ilfov, să servească ca binefacere pentru cei săraci și nenorociți, în care scop a clădit azilul care-i poartă numele, din București; că, prin acest testament, defuncta a încredințat atât administrația azilului, cât și a fondului, d-nei Irina Câmpineanu, care, ajutată și de alți trei membrii, să reguleze arendarea moșiilor, prin licitațiune, sau după cum ar găsi mai avantajos; că, moșiile fiind arendate mai mulți ani la diferite persoane, în anul 1911, a intervenit, între administrația azilului și Moise Ion, un contract de arendare al moșiei Sintești-Crețești, cu un preț anual de 38.000 lei; că, după doi ani dela arendare, Obștea locuitorilor Sintești și primul procuror al tribunalului Ilfov, au intentat acțiune în contra administrației azilului, cerând anularea contractului de arendare, ca fiind făcut în contra dispozițiilor legii din 19 Aprilie 1909; că, aceste acțiuni fiind respinse de tribunal, prin sentința No. 831 din 1912, părțile au făcut apel, care de asemenea a fost respins de Curtea de apel din București, prin decizia No. 59 din 1913; că, această deciziune fiind atacată cu recurs de procurorul general al Curții de apel din București, această înaltă Curte, prin deciziunea No. 719 din 1913, a casat menționata deciziune și a trimis procesul să fie din nou judecat de Curtea de apel din Galați; că, această Curte, prin deciziunea adusă astăzi în recurs, judecând cași Curtea din București, a respins apelul făcut contra sentinței tribunalului Ilfov, cu No. 831 din 1912, și a confirmat această sentință; că, procurorul general al Curții de apel din Galați, făcând recurs contra deciziunii acelei Curți, pe același motiv pentru care a fost casată decizia Curții din București, recursul a venit în judecata secțiunilor-unite, în conformitate cu dispozițiunile art. 65 din legea Curții de casație;

Având în vedere că, Curtea de apel din Galați mo-

tivează, că dispozițiunile art. 1 din legea dela 19 Aprilie 1909, care obligă pe Stat, așezămintele de binefacere, etc., să-și arendeze moșiile obștiilor țărănești, nu se aplică, conform art. 25 din aceeași lege, dacă ating clauzele cuprinse în actele de fundațiune sau în titlurile de dobândire ale moșiilor;

Că, Curtea, examinând apoi dispozițiile actului de fundațiune al Azilului Elena Oteteleşanu, spre a vedea dacă menționata lege se poate aplică acestui așezământ, constată că defuncta, în privința administrațiunii averii, prin clauze speciale și categorice, a voit ca numai comitetul ce dânsa instituiă să aibă absolută și deplină libertate în alegerea arendașului, în fixarea prețului și în modul de arendare, fie prin licitație, fie prin bună înțelegere; că, aceasta reiese și mai bine din clauza finală a testamentului, în care defuncta a dispus ca, în cazul în care dispozițiile acestui testament se vor atinge, sub orice privință, fie din partea Statului, a Primăriei sau oricărei administrațiuni publice, în asemenea caz, toată averea o dă ca legat d-nei Irina Câmpineanu, cu obligația îndeplinirii sarcinilor puse prin testament;

Că, prin această clauză — adaogă Curtea — testatoarea sancționează ea însăși atingerea oricărei dispozițiuni din testamentul său, prin desființarea legatului și înlocuirea lui prin altul în favoarea d-nei Câmpineanu, în cazul când, chiar de către Stat, s'ar atinge vre-una din dispozițiunile testamentare, sub orice privință, fără a face vre-o deosebire între diferitele clauze puse în testament; că, pentru Curtea de apel, rămâne astfel cert, că ceea ce a preocupat mai mult pe testatoarea să facă liberalitatea în favoarea azilului, a fost nu numai înființarea acestui așezământ, dar și modul cum vor trebui să fie administrate moșiile; că, prin urmare, conchide Curtea, prin legea din 19 Aprilie 1909 se restrânge în mod considerabil puterile ce testatoarea a voit să dea comitetului pentru administrațiunea Azilului și, prin aplicarea acestei legi, se ating dispozițiile din testament, îndepărtându-se cu totul scopul ce a urmărit testatoarea prin înființarea azilului;

Considerând că, prin art. 1 al legii din 19 Aprilie 1909, se dispune că Statul, Cassa Școalelor, a Bisericeii, județele, comunele și așezămintele de binefacere și de cultură națională să nu-și poată exploata moșiile lor decât arendându-le asociațiunilor țărănești, legalmente constituite, sau administrându-le în regie, sub

sanctiunea nulității prevăzută în art. 23, a contractelor de arendare ce s'ar face de acele așezăminte publice în contra dispozițiilor legii;

Considerând însă că legiuitorul, preocupat de ideea de a nu periclita existența așezămintelor de binefacere și a nu expune asemenea așezăminte de a nu-și mai putea îndeplini scopurile pentru care au fost instituite, prin reducerea mijloacelor financiare necesare întreținerii lor, a prevăzut, prin art. 25, că această lege se va aplica tuturor așezămintelor dela art. 1, numai întru cât dispozițiile ei nu vor atinge clauzele cuprinse în actele lor de fundațiune, sau în titlurile de dobândire ale moșilor lor;

Considerând că, dispozițiunea art. 25 se aplică și atunci, când așezămintele de binefacere au prevăzut în actele lor de fundațiune un anumit fel de administrațiune, în care caz, ele scapă cu desăvârșire de sub aplicarea legii, după cum aceasta rezultă din debaterile parlamentare ce au avut loc cu ocazia votării legii;

Că, în speță, instanța de fond a constatat, după cum mai sus s'a arătat, că, prin testamentul pentru înființarea azilului, testatoarea a voit, în privința administrațiunii averii, ca numai comitetul instituit de ea să aibă deplina și absoluta libertate în fixarea prețului, în alegerea arendașului și în modul arendării; că, prin arendarea către Obște, conform legii din 1909, cu prețul oferit de Obște, care nu poate fi mai mare decât cel fixat de comisiunea regională, cu aprobarea consiliului superior al agriculturii, se aduce o restrângere considerabilă puterilor de administrație ce testatoarea a voit să dea comitetului ce a instituit, așa că se ating clauzele cuprinse în actul de fundațiune, prevăzute sub sanctiunea desființării legatului, chiar de către testatoare;

Considerând că, Curtea de apel, uzând de dreptul său de a interpreta clauzele testamentului în chestiune, găsește că aplicațiunea legii din 19 Aprilie 1909 ar nesocoti clauzele cuprinse în acel testament, și că, în consecință, urmează să se aplice în speță art. 25 din aceeași lege, care respectă clauzele contrarii din actele de fundațiune;

Considerând că, judecând astfel, Curtea nu a făcut decât să uzeze de dreptul său de interpretare a actului, fără a comite nici o denaturare și, ca consecință a acestei interpretări, a făcut o bună aplicațiune a art. 25 din lege;

Că, prin urmare, motivul de casare este neîntemeiat. Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 13 Februarie 1915

Președinta d-lui Ar. Alexandrescu, consilier

Samuel A. Iosef cu Mișu Costiner

GRĂNIȚUIRE. — VECINI. — OBLIGAȚIA DE GRĂNIȚUIRE. — ART. 584 C. CIV.

GRĂNIȚUIRE. — FONDURI LIMITROFE. — LIMITĂ DESPĂRȚITOARE. — STABILIREA EI. — ART. 584 C. CIV.

GRĂNIȚUIRE. — ACȚIUNE ÎN GRĂNIȚUIRE. — PERETE DESPĂRȚITOR. — ART. 584 C. CIV.

1° Potrivit art. 584 c. civ., orice proprietar este în drept a obliga pe vecinul său la grănițuirea proprietății alipite de a sa.

2° Grănițuirea consistă în a fixa, prin semne externe și văzute, limita ce deosebește două fonduri limitrofe, pentru a împiedica încălcările sau impresurările reciproce dintre vecini.

3° Scopul grănițuirii fiind de a stabili hotare între proprietăți aparținând la persoane deosebite, este cert că, pentru ca o acțiune în grănițuire să fie admisibilă, trebuie ca proprietățile, fie ele chiar clădiri, să fie limitrofe, să existe între ele un spațiu liber de construcțiune și de așa natură, încât să existe îndoială asupra hotarelor.

Prin urmare, atunci când clădirile sunt alipite și întinderea lor se determină prin peretele despărțitor, sau când hotarul ce se pretinde să se stabilească, trece printr'un imobil indiviz, limitele acestor fonduri fiind deja marcate prin zidul despărțitor al clădirilor alipite, grănițuirea nu poate avea loc.

No. 39. — Respins, apelul făcut de Samuel A. Iosef, contra sentinței tribunalului Ilfov, secția IV, cu No. 235 din 1914, în proces cu Mișu Costiner.

S'au ascultat: d-l avocat Al. Cerban, din partea apelantului, în susținerea apelului, și intimatul Mișu Costiner.

Curtea,

Asupra apelului lui Samuel Iosef, făcut prin petiția înregistrată la No. 869 din 1914, contra sentinței cu No. 235 din 1914, a tribunalului Ilfov, secția IV, prin care i s'a respins acțiunea ce a intentat contra lui Mișu Costiner, de a se stabili linia despărțitoare între proprietățile lor:

Având în vedere că, din debaterile orale urmate în instanță, actele prezentate, cum și din concluziunile scrise, depuse de părți, se constată că: Samuel Iosef, proprietar pe imobilul din calea Victoriei No. 66 și pe

imobilul din str. Academiei No. 25bis, ambele limitrofe, cu ocazia trecerei în căsătorie a fiicei sale Aneta S. Iosef cu Mișu Costiner, îi constituie, prin actul dotal autenticat de tribunalul Botoșani la No. 1619 din 1909, ca dotă, immobilul său din str. Academiei No. 25bis, din București, în toată întinderea lui, dar fără a se arăta în actul dotal nici suprafața, nici limitele immobilului; că, Samuel Iosif, voind acum a stabili judecătorește linia despărțitoare între proprietatea sa, din calea Victoriei No. 66, și proprietatea fiicei sale Aneta M. Costiner, din str. Academiei No. 25bis, a intentat acțiune, prin care tinde a fixa acest hotar, ce s'a respins, prin sentința cu No. 235 din 1914, a tribunalului Ilfov, secția II, și care, prin acest apel, este dedusă judecării acestei Curți;

Având în vedere că, Samuel A. Iosef, la prima instanță și în apel, susține că, conform art. 584 c. civ., este în drept a face grănițuirea proprietății sale din calea Victoriei No. 66, față de proprietatea limitrofă a fiicei sale, Aneta M. Costiner, din str. Academiei No. 25bis, și în dovedirea limitelor pe unde are să urmeze semnele hotarului despărțitor între aceste proprietăți, prezintă două planuri, semnate și aprobate de ambele părți;

Având în vedere că, M. Costiner, în calitate de soț dotal, susține că suprafața și limitele immobilului, proprietatea sa dotală, sunt cele arătate în plan, și că nu se opune ca grănițuirea să se facă pe acest hotar despărțitor;

Având în vedere că, conform art. 584 c. civ., orice proprietar este în drept a obliga pe vecinul său la grănițuirea proprietății alipite de a sa;

Având în vedere că, grănițuirea consistă în a fixa, prin semne externe și văzute, limita ce deosebește două fonduri limitrofe, pentru a împiedica încălcările sau impresurările reciproce dintre vecini;

Având în vedere că, scopul grănițuirii fiind de a stabili hotare între proprietăți aparținând la persoane deosebite, este cert ca acțiunea în grănițuire să fie admisibilă, trebuie ca proprietățile, fie ele chiar clădiri, să fie limitrofe, să existe între ele un spațiu liber de construcțiune și de așa natură, încât să existe îndoială asupra hotarelor; prin urmare, atunci când clădirile sunt alipite și a căror întindere se determină prin perețele despărțitor, sau când hotarul ce se pretinde să se stabilească, ar trece printr'un imobil indiviz, în asemenea caz, limitele acestor fonduri fiind deja marcate

prin zidul despărțitor al clădirilor alipite, grănițuirea nu poate avea loc;

Având în vedere că, din planurile prezentate, dovada pe care chiar se sprijină această acțiune, constatându-se că părțile tind a stabili între proprietăți hotarul printr'o clădire, proprietate comună, această cerere, în asemenea condițiuni, este inadmisibilă și urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier P. Hagiopol, respinge apelul, etc.

Semnați: Ar. Alexandrescu, Al. Dem. Opreșcu,
M. A. Balș, P. Hagiopol.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI ROMAN

Audiența dela 13 Martie 1915

Președinta d-lui Cezar Vărgolici, președinte

Marghioala Ilie Ungureanu cu Gheorghe Dumitru Brănișteanu

RESPONSABILITATE PENALĂ. — RĂNIRI FĂRĂ VOE. — ELEMENTE CERUTE. — RESPONSABILITATE CIVILĂ. — ART. 284 C. PEN. — ART. 998 C. CIV.

Pentru ca responsabilitatea penală, prevăzută de art. 248 c. pen., să poată avea loc, trebuie ca culpa agentului să aibă un caracter de oarecare gravitate; cu alte cuvinte, ca lipsa de prevedere, care, în materie de culpă, este fundamentul responsabilității penale, să fie așa de mare în cât să se confunde cu nevoița de a prevedea urmările faptului său, ceea ce echivalează cu dolul. Prin urmare, când accidentul, care a produs rănirea, departe de a fi urmarea obișnuită a faptului agentului, nu a fost decât în mod extraordinar urmarea acestui fapt, imposibilitatea de a prevedea, care constituie cazul fortuit, în acest caz, culpa sa nu intră în prevederile menționatului articol din codul penal și nu poate da loc decât la o acțiune în daune, conform art. 998 c. civ.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea făcută, prin petițiunea înregistrată la No. 28403 din 1914, de Marghioala Ion Ilie Ungureanu, muncitoare, din comuna Averești, contra lui Gheorghe Dimitrie Brănișteanu, proprietar, din Roman, pentru daune;

Având în vedere că, în fapt, se constată următoarele: În vara anului 1901, reclamanta Marghioala Ungureanu, pe atunci în vârstă de 18 ani, este tocmită de Ioan Ciurea și Vasile Papadopol, oamenii pârâtului, ca muncitoare cu ziua la mașina ce treeră recolta sa

de pe moșia Golani. În ziua de 14 Iulie, ea se află pe batoză, unde numiții Ciurea și Papadopol, cari împărțeau pe muncitori la lucru și îi privegheau, o puseseră ca să deslege snopi. Pe la ameazi, sărind cureaua prin care se pune în mișcare batoza, lucrul se suspendă. În timpul acesta, reclamanta se așează pe un snop de grâu, pe podul batozei, ca să se odihnească. Când mașina pornește din nou, reclamanta se ridică și ea spre a începe lucrul. Atunci, de oboseală sau din nebagare de seamă, alunecând, valul mașinei îi prinde piciorul și i-l zdrobește. Dusă la spital, i se amputează piciorul, care, apoi, îi este înlocuit cu unul de lemn. În această stare se înfățișează înaintea tribunalului.

Având în vedere că reclamanta cere obligarea pârâtului, conform art. 1000 cod. civ., la plata sumei de 30.000 lei, ca despăgubiri pentru accidentul a cărui victimă a fost din culpa prepușilor săi, Ciurea și Papadopol, care, fără să țină socoteală de vârsta și de neexperiența ei, au pus-o să deslege snopi pe batoză, unde, din cauza trepidațiilor mașinei, eră expusă la accidente; că, pârâtul, fără a tăgădui că Ciurea și Papadopol erau prepușii săi, în apărare, susține: 1) că numiților nu li se poate imputa nici o culpă, de oarece reclamanta, pusă de dânsii la pleavă, ar fi fugit de acolo și s'ar fi suit singură pe batoză, unde ar fi fost împinsă în val de un băiat, Andrei Vasile a Ancuței; 2) că, chiar dacă oamenii săi ar fi în culpă, faptul lor intrând în același timp și în prevederile art. 248 și 249 cod. pen., acțiunea în daune este prescrisă, conform art. 594 pr. pen; că, în orice caz, ea este prescrisă, conform art. 597 cod. com., de oarece proprietarul mașinei, Simon Calfaiani, fiind comerciant, și obligațiunea sa de a despăgubi pe reclamantă, împrumută caracterul comercial; și, în fine, 3) că, quantumul sumei cerută prin acțiune este prea mare, în raport cu mijloacele de traiu restrânse și cu viața simplă a unei muncitoare de pământ.

În ce privește culpa prepușilor pârâtului:

Considerând că, singurul care, la cercetarea făcută de primarul comunei Averești, îndată după accident, a afirmat, după spusele lui Vasile Turturică, că reclamanta ar fi fost împinsă în valul batozei de băiatul Andrei a Ancuței, este tatăl ei, Ion Ilie Ungureanu; că, însă, el este desmințit atât de Vasile Turturică, care, ascultat ca martor de judecătorul delegat al tribunalului, declară că, nu numai că n'a spus nimănui așa ceva, dar că, pe când o ducea la spital, reclamanta nici

nu i-ar fi putut vorbi, de oarece, de durere, eră ca și exaltată, acî râdea, acî plângea și nu-și mai dădea seamă de nimic, cât și de însăși fiica sa, reclamanta, care nici la primele cercetări, nici la interogatorul ce i s'a luat în ședința dela 27 Ianuarie 1915, nu arată că ar fi fost împinsă de cineva, ci declară că, pe când mașina se pusese în mișcare și ea se sculase spre a-și relua lucrul, s'a pomenit deodată cu piciorul în val, fără să-și dea seamă cum; că, de asemenea, singurul care afirmă că reclamanta, fiind pusă la pleavă, ar fi fugit de acolo și s'ar fi suit singură pe batoză, este martorul Vasile Papadopol; că, însă, depunerea acestui martor nu poate fi ținută în seamă, pentru că el fiind unul dintre prepușii din a căror culpă s'a întâmplat accidentul și, afară de aceasta, fiind și astăzi în serviciul pârâtului, este interesat în cauză; că, în schimb, din depunerile tuturor martorilor, rezultă că acei cari tocmeau oamenii la lucru, cari le împărțeau lucrul și care îi supravegheau, erau prepușii pârâtului, I. Ciurea și Vasile Papadopol; că, așa fiind, nu începe îndoială că ei au pus pe reclamantă să deslege snopi pe batoză, cu atât mai mult cu cât martorii arată că, de obicei, în lipsă de oameni mari, se puneau pe mașină și muncitori nevârstnici și chiar copii de 15 — 16 ani și că, în ziua accidentului a cărui victimă a fost reclamanta, mai lucrau pe batoză și alte fete, de vârsta ei; că, lucrul pe batoză fiind periculos din cauza trepidațiilor mașinei, și putând expune pe muncitor la accidente, este evident că el nu poate fi încredințat decât oamenilor mari, cu oarecare experiență, și că, prin urmare, numiții prepuși au săvârșit un act de neprevădere, o imprudență, când au pus pe reclamantă, care, după cum rezultă din extractul dela dosar, nu avea decât 18 ani, să deslege snopi pe batoză; că, de altfel, chiar dacă, după cum susțin dânsii, reclamanta s'ar fi suit singură pe batoză, culpa lor este aceeași, din momentul ce, văzând-o — căci Papadopol recunoaște că a văzut-o, — nu au dat-o jos, fie spre a o trimite la munca ce i se destina de la început, fie spre a-i da o alta, mai în măsură cu vârsta și cu puterile ei; că, prin urmare, culpa prepușilor pârâtului fiind stabilită pe deplin, primul motiv de apărare urmează a fi înlăturat ca neîntemeiat.

În ce privește prescripția acțiunii:

Considerând că, deși în prevederile art. 248 și 249 din codul penal nu intră decât culpa calificată, adică culpa care consistă în una din împrejurările anume

prevăzute de aceste texte de lege, sub denumirea de nedibăcie, nesocotință, nebagare de seamă, neîngrijire sau nepăzirea regulamentelor, distincțiune fără mare importanță, de oarece terminii legii sunt atât de nepreciși și au fost atât de mult lărgiți prin interpretare, încât ar fi greu de găsit cazuri de omucidere sau de răniri involuntare, cari să nu intre în prevederile citatelor texte de lege, — totuși, chiar în limitele legii, pentru ca culpa să fie pedepsită, ea trebuie să aibă un caracter de oarecare gravitate, să fie, cu alte cuvinte, o *culpa lata* sau *culpa levis*, iar nu o *culpa levissima*; că, motivul este că neprevăderea agentului, care eră în măsură să cunoască urmările faptului său, fiind, în materie de culpă, fundamentul responsabilității penale, pe când în *culpa lata*, neprevăderea agentului este atât de mare încât se confundă cu nevoința de a prevedea urmările faptului său și, prin aceasta, se apropie de dol; pe când în *culpa levis*, neprevăderea lui este atât de evidentă încât implică o nepăsare condamnabilă față de viața altuia, pe care o expune în chip nesocotit; în *culpa levissima*, această neprevădere este atât de mică încât se apropie de imposibilitatea de a prevedea, care constituie cazul fortuit; că, prin urmare, dacă culpa agentului intră în prevederile art. 248 și 249 c. pen., atunci când accidentul, care a pricinuit moartea sau rănirea unui om, eră urmarea aproape fatală ori măcar obișnuită a faptului său, așa încât numai prin extraordinar nu s'ar fi putut întâmpla, ea nu mai intră în prevederile citatelor texte de lege, atunci când accidentul, departe de a fi urmarea obișnuită a faptului agentului, nu putea fi decât în mod extraordinar urmarea acestui fapt, ci dă loc numai la o acțiune în daune, conform art. 998 c. civ.;

Considerând că, față cu regulele de drept de mai sus, urmează să examinăm chestiunea de a se ști care este, în fapt, gravitatea culpei imputată prepușilor pârâtului, Ciurea și Papadopol;

Considerând că faptul ce se impută acestor prepuși este, după cum am arătat, că au pus pe reclamantă să deslege snopi pe batoză, unde, din cauza vârstei și a neexperienței ei, putea fi expusă la accidente, sau că, văzând-o că lucrează pe batoză, nu au dat-o jos, ceea ce, din punctul de vedere al răspunderii lor, este același lucru; că, acest fapt constituie, evident, o lipsă de prevedere și, prin urmare, o culpă din partea lor; că, însă, pe când, dacă ar fi pus pe batoză un copil de 12 ani,

de exemplu, culpa lor ar fi fost o *culpa lata* sau o *culpa levis*, după felul muncii ce i-ar fi dat, pentru că, în acest caz, accidentul ar fi fost urmarea aproape fatală sau cel puțin obișnuită a faptului lor și numai prin extraordinar nu s'ar fi putut întâmpla, punând pe batoză o fată de 18 ani și la o muncă ușoară, cum este aceea de a deslega snopi, culpa lor nu mai are același caracter de gravitate; că, în adevăr, dată fiind vârsta reclamantei, care nu mai eră copil, și felul muncii, care nu eră greu, accidentul, departe de a fi urmarea obișnuită a faptului prepușilor pârâtului, a avut, din potrivă, nevoie, pentru ca să se întâmple, de un concurs extraordinar de împrejurări, printre cari nebagarea de seamă a reclamantei n'a jucat rolul cel mai mic; că, astfel, în culpa numiților prepuși neintrând decât o doză foarte mică de neglijență, de neprevădere sau de nesocotință, această culpă nu poate avea decât caracterul de *culpa levissima* și, ca atare, nu întrunește elementele cerute de art. 248 și 249 cod. pen., spre a da loc unei acțiuni publice, ci dă loc numai unei acțiuni în daune, conform art. 998 c. civ.;

Considerând că, culpa prepușilor pârâtului, nefiind pedepsită de codul penal, nici acțiunea în daune ce rezultă dintr'însa, nu poate fi supusă prescripțiunii penale de cinci ani, ci rămâne supusă prescripțiunii de drept comun de 30 ani;

Considerând că, din depunerile martorilor, rezultă că mașina ce treeră recolta pârâtului nu eră a acestuia, ci a lui Simon Calfaiani; că, este necontestabil că Simon Calfaiani eră comerciant; că, după art. 3 No. 2 c. com., închirierea unei mașini de treerat pe la particulari este considerată ca un fapt de comerț; că, însă, Ciurea și Papadopol fiind prepuși pârâtului, iar nu ai lui Calfaiani, este evident că nu Calfaiani, ci pârâtul trebuie să răspundă, în calitate de comitent, de daunele pricinuite din culpa lor, conform art. 1000 c. civ.; că, în acest caz, acțiunea reclamantei fiind supusă prescripțiunii civile de 30 ani, iar nu prescripțiunii comerciale de 10 ani, dispăre și interesul de a se mai discuta chestiunea de a se ști, dacă obligațiunea unui comerciant de a despăgubi pe victima unui accident, pricinuit de quasi-delictul prepusului său, are ori nu caracterul comercial; că, prin urmare, mijlocul de apărare, bazat pe prescripțiunea stabilită de art. 594 pr. pen. și pe art. 947 c. com., urmează de asemenea a fi înlăturat ca nefondat.

În ce privește cuantumul despăgubirilor:

Considerând că profesiunea reclamantei, înainte de a suferi accidentul, eră aceea de muncitoare de pământ; că, în mijlociu, un muncitor de pământ poate câștiga, cu brațele sale, cel puțin 400 lei pe an; că, această sumă reprezentând dobânda legală a unui capital de 8.000 lei, pârâtul urmează a fi obligat să-i plătească, cu titlu de despăgubiri, această sumă.

Apreciind și asupra cheltuielilor de judecată, pe care le fixează la suma de 200 lei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l președinte Cesar Vârgolici, admite, în parte, acțiunea.

Semnați: Cezar Vârgolici, Ioan Nicolaide.

PĂRERI ȘI DISCUȚIUNI

Peripețiile unui proces

Nu e vorba de vre-un proces așa zis «mare», adică în care situația socială a părților sau obiectul litigios să deștepte interesul judecătorilor și râvna advocaților, ci e un simplu proces de revendicare între doi bieți țărani, dintr'un fund de munte, pentru stăpânirea unui hectar de loc. Dacă afacerea ar fi fost judecată de unul dintre ai lor cu bun simț, dar fără studii juridice, de sigur că ar fi primit dela început soluția cea dreaptă și n'ar fi mers mai departe. Așa însă cum s'a întâmplat, victimă a științei dreptului, procesul a peregrinat prin toate instanțele până la Inalta Curte de casație, și după patru ani de tribulațiuni, s'a întors iarăși, sub o altă formă, la judecătorul de ocol, și odihnește acum la tribunal, așteptând să ajungă din nou la Casație.

Dar să povestim pe larg întâmplarea, căci e foarte interesantă.

În anul 1911, Busuioc Clincescu, din comuna Dumitrești, județul R.-Sărat, intentă o acțiune în revendicare la judecătoria ocolului Dumitrești, contra fratelui său Stanciu Clincescu, pentru revendicarea unui hectar de pământ, ce-l avea cumpărat cu act în regulă dela părintele și autorul lor comun, Dumitru Clincescu, și pe care Stanciu îl stăpâneă singur de vre-o 14 ani, dela moartea tatălui lor. Judecătorul de ocol, prin cartea de judecată No. 45 din 1911, și apoi tribunalul R.-Sărat, prin sentința No. 305 din 1911, resping ca neîntemeiate acțiunea și apelul lui Busuioc, menținând pe Stanciu în stăpânire. Ca să decidă astfel, tribunalul, ca

și judecătorul de ocol, constată că «pârâtul a dobândit proprietatea pământului în litigiu prin prescripția de 10 ani, cu bună credință și în baza titlului de moștenitor al lui Dumitru Clincescu, de oarece la moartea acestuia a găsit pământul în litigiu în succesiunea lui și de atunci l-a posedat 14 ani, fără ca în acest interval de timp fratele său să fi reclamat vre-un drept de proprietate asupra pământului». Reclamantul Busuioc, întemeindu-se în acțiunea lui pe un act de vindere-cumpărare, se consideră într'adevăr ca un terțiu și deci prescripția decenală invocată de pârât s'a găsit că îi e opozabilă.

Contra sentinței de mai sus a tribunalului, Busuioc Clincescu face recurs, susținând că «pământul fiindu-i vândut de tatăl lor, Dumitru Clincescu, acesta nu putea transmite pârâtului, ca moștenitor, un drept pe care el însuș nu-l avea». La care Inalta Curte, prin decizia No. 460 din 3 Septembrie 1913, decide, cu drept cuvânt, că: «obiecțiunea nu are nici o valoare, întrucât nu este vorba de transmiterea proprietății prin succesiune, ci de dobândirea ei prin prescripția de 10 ani, pe baza posesiunii exercitată de pârât după moartea tatălui său; că prescripțiunea de zece ani, bazată pe titlul de moștenitor, nu cere ca persoana, în succesiunea căreia s'a găsit imobilul, să fie proprietara lui sau să aibă dreptul a-l transmite, de oarece această prescripțiune are de scop tocmai de a acoperi, în cât privește pe moștenitorul care a posedat de bună credință, vițiul rezultând din lipsa dreptului de proprietate sau a capacității autorului transmisiunii de a înstrăina imobilul, întrucât fără un asemenea vițiu transmiterea ar fi fost perfect valabilă din chiar momentul morții de când a avut loc». În consecință, a respins recursul făcut de Busuioc, menținându-se sentința tribunalului și respectiv cartea judecătorului de ocol.

Iată, așa dar, toate instanțele de acord, lucru în deobște rar, prin urmare, afacerea are toate aparențele de a fi fost bine judecată. Ea însă a reînviat sub o altă formă, atât e de adevărat că adevărul nu poate fi înmormântat pentru veșnicie. Busuioc Clincescu, văzând că pe căile legale nu poate reuși să-și valorifice dreptul, recurge la căile de fapt și izgonește din imobil cu forța pe Stanciu, punându-se dânsul cu samavolnicie în stăpânire.

La rândul său, Stanciu, intentă acum lui Busuioc acțiune în revendicarea locului. Motivul: acelaș de care s'a servit cu succes pe cale de excepție cu ocazia primei judecăți, anume prescripția decenală, întemeiată pe titlul său de *pro herede*. Busuioc, ca pârât, opune lui Stanciu calitatea sa de comoștenitor cu el, făcând astfel inoperentă prescripția

decenală invocată¹⁾. Se știe, într'adevăr, că prescripțiunea decenală cu titlul de *pro herede*, nu se poate invoca decât în contra terților, iar nu și față de un comoștenitor, căci acesta, potrivit art. 700 c. civ., are facultatea de a accepta sau repudia succesiunea timp de 30 ani. De aceea, judecătorul aceluiaș ocol, care respinsese întâi acțiunea lui Busuioc, o respinge acum și pe a lui Stanciu (cartea de judecată No. 28 din 1915), menținând în stăpânire pe Busuioc²⁾.

Iată, prin urmare, că amândouă părțile uzând de căile legale pentru dobândirea aceluiaș obiect, și-au văzut pe rând pretențiile lor respinse, iar obiectul lăsat la discreția celui mai tare! Iată, s'ar putea exclama, un exemplu mai mult când forța primează dreptul! Căci e evident că, în speță, stăpânirea locului în litigiu a rămas și va rămânea celui mai tare, iar justiția nu va putea face decât să-l consacre în această stăpânire. Are puterea Stanciu și reintră din nou în stăpânirea locului? Acțiunea cea nouă de revendicare a lui Busuioc îi va fi respinsă, pe motivul autorității lucrului judecat. Acelaș lucru dacă, după aceasta, reintră Busuioc și-l acționează în judecată Stanciu. Și așa mai departe și așa mereu, după jocul forței, până la infinit.

S'ar părea că speța ce am expus vine să ilustreze cele ce am spus cu privire la forță și drept într'un articol publicat în această revistă (No. 39 din 1915). Totuș, atunci am arătat că în relațiile dintre indivizi, dreptatea nu se obține de partea care personal e mai puternică ca cealaltă, ci de aceea care e mai tare prin concursul pe care i-l poate da forța socială organizată, forță căreia nici una particulară nu i-se poate opune. Iar acest concurs, pentru existența ei, societatea nu trebuie să-l acorde decât acelei părți al cărei interes concordă cu al său. De aceea verificarea intereselor

1) Să se noteze că acest mijloc de apărare Busuioc nu-l putea invoca cu ocazia primei judecăți, când figură ca reclamant, căci s'ar fi văzut respins și trimis să facă acțiune de partaj, pe când el vroia să revendice întreg locul.

2) Nu se putea invoca cu ocazia celei de a doua judecăți autoritatea lucrului judecat, căci ea nu există, de oarece părțile, în cel de al doilea proces, nu lucrau în aceeaș calitate ca în primul.

Să se observe că Stanciu nu poate intenta acțiune de partaj, căci Busuioc ar exhiba îndată actul de vânzare.

Să se mai observe în fine că dacă Stanciu intenta acțiune posesorie, — prin care nu se judecă dreptul în sine, ci se înlătură numai intervenția forței individuale în vederea conflictelor, — ar fi câștigat definitiv. Uzând însă de petitoriu, care totuș e un mijloc mai deplin ca posesoriul, nu putea decât să piardă. Petitoriul învins de posesoriu! Curioasă consecință, caracteristică pentru un caz patologic!

particulare de proteguit juridicește, după normele stabilite în acest scop, trebuie să se facă cu cea mai mare atenție. Altfel, organele însărcinate cu aceasta nu numai că-și trădează misiunea, dar se și compromit.

În speța de care ne-am ocupat, toată atenția magistratilor a fost absorbită de chestiunea cea mai dificilă și recent elaborată de jurisprudența noastră, și anume dacă succesiunea poate servi ca justă cauză a unei uzucapiuni decenale și astfel atențiunea lor a alunecat asupra celeilalte chestiuni, a buneii credințe, mai însemnată ca cea dintâi, însă care de obicei nu se discută, fiindcă, până la dovada contrarie, e prezumată de lege (*pr. juris tantum*).

Or, un simplu silogism sub formă de dilemă, o prezumție dintre acelea care sunt lăsate la luminile și înțelepciunea magistratului (1203 c. civ.), ajunge ca să înlătore în speță prezumția legală a buneii credințe stabilite de art. 1899 c. civ., și prin urmare să înlătore prescripțiunea decenală. Într'adevăr, în primul proces, când Stanciu a opus lui Busuioc această prescripție: sau el avea cunoștință că tatăl său vânduse, înainte de a muri, lui Busuioc locul găsit în succesiune, și atunci știind că locul e proprietatea altuia, nu mai putea avea buna credință a unui moștenitor și deci nu mai putea prescrie prin 10 ani, — sau nu avea cunoștință de aceasta, însă atunci avea cunoștință că asupra locului moștenit vine în concurs cu fratele său, și deci posesiunea sa eră echivocă, adică nu cu *animus domini*, și ca atare nu-l putea conduce la prescripția de 10 ani față de Busuioc, neîntrunind condițiile cerute unei posesiuni utile, prevăzute de art. 1847 c. civ. În nici într'un caz nu avea buna credință, în nici într'un caz nu putea prescrie față de fratele său prin 10 ani. De unde trebuie să scoatem regula: *Unul din comoștenitori nu poate opune altuia prescripțiunea decenală cu titlul de «pro herede», chiar dacă acesta s'ar întemeia pe un act de vindere-cumpărare dela autorul lor comun.*

Nu se poate ca un comoștenitor, care are și act, să fie pus într'o stare de inferioritate față de unul fără act.

Ceeace am avut să demonstrăm.

N. Grue.

BIBLIOGRAFIE

Ce este Enciclopedia Dreptului, de Const. G. Dissescu, profesor universitar, fost decan al Facultății de Drept din București. O broșură în 8° de 88 pagini.

Se află de vânzare la tipografia Curței Regale, F. Göbl Fii, strada Regală 19, București.

Prețul lei 2,50